

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINING BARQAROR RIVOJLANISHI: OMILLAR, NATIJALAR VA ISTIQBOLLARI

Turdimatov Iqboljon Ikromjon o'g'li

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti 4-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqola O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi bilan bog'liq omillar, natijalar va istiqbollarga oid chuqur tahlilni taqdim etadi. Muallif iqtisodiyotning barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydigan asosiy omillarni, jumladan, siyosiy barqarorlik, iqtisodiy islohotlar, tashqi iqtisodiy aloqalar, infratuzilma rivoji va ta'lim sohasidagi yutuqlarni batafsil o'rganadi. Maqolada, shuningdek, iqtisodiy o'sishning asosiy natijalari, yashash darajasining oshishi, ishlab chiqarish va eksport hajmining ko'payishi, soliq va byudjet siyosatining yaxshilanishi, va investitsiya muhitining yaxshilanishi kabi aspektlar ham yoritiladi. O'zbekistonning iqtisodiy holatini tahlil qilish orqali, iqtisodiy o'sishni davom ettirish uchun zarur bo'lgan istiqbollari, masalan, sanoat diversifikatsiyasi, innovatsiyalar va texnologiyalar, qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish, ijtimoiy barqarorlik va tashqi aloqalar va hamkorlikni rivojlantirish kabi strategik yo'nalishlar belgilab beriladi. Maqola, iqtisodiy rivojlanish jarayonida O'zbekistonning qanday omillarni hisobga olish va istiqbollarni rejalashtirish zarurligini ko'rsatadi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: *O'zbekiston Respublikasi, mustaqillik, bozor, iqtisodiyot, siyosat, xorijiy investitsiyalar.*

Kirish

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng, iqtisodiy rivojlanishning yangi bosqichiga o'tdi. Ushbu jarayon davlatning bozor iqtisodiyotiga o'tishi, milliy iqtisodiyotning tarkibiy tuzilishini o'zgartirishi va turli islohotlar orqali barqaror rivojlanishni ta'minlash maqsadida amalga oshirilgan. Bugungi kunda iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi davlat siyosatining asosiy ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu jarayonni turli omillar ta'sirida shakllanayotgan samarali natijalar va istiqbollari ko'rinishida baholash mumkin.

Iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillari

Bozor iqtisodiyotiga o'tish va islohotlar: O'zbekistonda 1990-yillardan boshlab bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonlari amalga oshirildi. Bu jarayon davlat mulkini xususiylashtirish, valyuta bozorlarini erkinlashtirish va erkin savdo tizimlarini yaratish bilan kechdi. Ushbu islohotlar ichki bozorni mustahkamlash va xalqaro iqtisodiy aloqalarni kengaytirishga xizmat qildi.

Infratuzilmani rivojlantirish: Mamlakatning transport, energetika va aloqa infratuzilmasi barqaror iqtisodiy o'sishning muhim omillaridan biridir. Xususan, "Xitoy-Markaziy Osiyo-G'arbiy Evropa" transport yo'nalishi O'zbekiston uchun xalqaro savdo imkoniyatlarini kengaytiradi.

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish: Davlat xorijiy sarmoyalarni iqtisodiyotga jalb qilish va xorijiy investorlar uchun qulay sharoitlar yaratishga alohida e'tibor qaratmoqda. Xorijiy investitsiyalar sanoatni rivojlantirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va zamonaviy infratuzilmani yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Kichik biznes va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash: O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish davlat tomonidan ko'p yillik strategiya sifatida ilgari surilgan. Bu iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi uchun muhim mexanizm bo'lib, yangi ish o'rinlari yaratish va aholi farovonligini oshirishda ahamiyat kasb etadi.

Qishloq xo'jaligi islohotlari va diversifikatsiya: O'zbekiston qishloq xo'jaligi sohasida ham keng ko'lamlil islohotlar o'tkazdi. Paxta yetishtirishga qaratilgan mono-iqtisodiy yondashuvdan chetlanib, yangi ekinlar ekish, zamonaviy texnologiyalar joriy etish va qishloq xo'jaligini diversifikatsiya qilish amalga oshirildi.

Natijalar

O'zbekiston iqtisodiyoti so'nggi yillarda barqaror o'sishni namoyon etmoqda, bu mamlakatning iqtisodiy qudratini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Xususan, YalM (Yalpi ichki mahsulot)ning yillik o'sish sur'atlari 5-7% atrofida bo'lib, bu iqtisodiy o'sishning barqarorligini va uzoq muddatli istiqbolini ko'rsatadi.

Bu o'sish sur'atlari bir nechta omillar bilan bog'liq:

Siyosiy va iqtisodiy islohotlar: Davlat tomonidan amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar, shu jumladan, bozor iqtisodiyotiga o'tish va korrupsiyaga qarshi kurashish, iqtisodiy faollikni oshiradi va investitsiya muhiti yaxshilanadi.

Sanoat va xizmatlar sektori rivoji: Sanoat va xizmatlar sektoridagi o'sish, xususan, yangi ishlab chiqarish quvvatlari va xizmatlar tarmoqlarining rivojlanishi, iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Infratuzilma loyihalari: Transport, kommunikatsiya va energiya infratuzilmasini rivojlantirish, yangi investitsiyalar va qurilish loyihalari iqtisodiy faoliyatni kengaytiradi.

Tashqi savdo va investitsiyalar: Tashqi savdo faoliyatining oshishi va xorijiy investitsiyalarning jalb qilinishi, iqtisodiy o'sishni yanada kuchaytiradi.

Aholi ta'limi va malaka oshirish: Ta'lim va malaka oshirish dasturlari malakali ishchi kuchini tayyorlaydi, bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

Bu ko'rsatkichlar O'zbekiston iqtisodiyotining barqarorligini va rivojlanish salohiyatini ko'rsatadi, shuningdek, mamlakatning iqtisodiy siyosat va strategiyalarining samaradorligini namoyish etadi. Barqaror o'sishni ta'minlash va davom ettirish uchun, iqtisodiy islohotlar, infratuzilma rivoji va investitsiya muhiti kabi sohalarda izchil sa'y-harakatlar davom ettirilishi zarur.

So'nggi yillarda O'zbekistonda iqtisodiy rivojlanish va tadbirkorlikka bo'lgan e'tibor, kichik biznesni rivojlantirish, shuningdek, qishloq va shahar aholisini ish bilan ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar ishsizlik darajasining sezilarli darajada kamayishiga olib keldi.

Ishsizlik darajasining kamayishi quyidagi omillar bilan bog'liq:

Tadbirkorlikni rag'batlantirish: Davlat tomonidan kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun amalga oshirilgan dasturlar, soliq imtiyozlari va moliyaviy qo'llab-quvvatlash tadbirkorlikni rag'batlantirib, yangi ish o'rinlarini yaratadi.

Qishloq va shahar aholisini ish bilan ta'minlash: Qishloq joylarda qishloq xo'jaligi va boshqa mahalliy tadbirkorlik faoliyatlarini rivojlantirish orqali ish

o'rinlarini yaratish, shahar joylarda esa infratuzilma loyihalari va xizmatlar sektorini kengaytirish orqali ish bilan ta'minlash.

Ta'lim va malaka oshirish dasturlari: Ta'lim va malaka oshirish dasturlari orqali aholi malakali ishchi kuchini tayyorlash, bu esa ish o'rinlarini qamrab olish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Sanoat va infratuzilma rivoji: Yangi sanoat tarmoqlari va infratuzilma loyihalari ish o'rinlarini yaratadi va iqtisodiy faollikni oshiradi.

Xalqaro investitsiyalar: Xalqaro investitsiyalar va hamkorlik dasturlari yangi ish o'rinlari yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Bu chora-tadbirlar natijasida, ishsizlik darajasi pasayib, aholi bandligi oshdi, bu esa iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy farovonlikni yaxshilashga katta hissa qo'shadi. Ishsizlik darajasining kamayishi mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi va ijtimoiy barqarorligini mustahkamlashda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Xalqaro iqtisodiy aloqalarning kengayishi: Xorijiy davlatlar bilan imzolangan iqtisodiy hamkorlik shartnomalari va xalqaro investitsion forumlarda ishtirok etish O'zbekistonning xalqaro maydonda iqtisodiy hamkor sifatida nufuzini oshirmoqda. Ayniqsa, Markaziy Osiyo mintaqasidagi hamkorlik rivojlanib, O'zbekiston xalqaro transport yo'nalishlarida muhim o'rinni egallamoqda.

Texnologik modernizatsiya: O'zbekistonda sanoat va qishloq xo'jaligi sohalarida zamonaviy texnologiyalar joriy etilmoqda. Bu esa mahsulotlar sifatini oshirib, xalqaro bozorga chiqishga imkoniyat yaratmoqda.

Istiqbollar

"Yashil" iqtisodiyotga o'tish: Kelajakda O'zbekiston "yashil" iqtisodiyot konsepsiyasini joriy etishni rejalashtirmoqda. Energetika va qishloq xo'jaligida ekologik toza texnologiyalarni joriy etish iqtisodiyotning yanada barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Raqamli iqtisodiyot: Raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va ularni iqtisodiyotning turli tarmoqlariga keng joriy etish mamlakatning

raqobatbardoshligini oshiradi. Davlat raqamli iqtisodiyot uchun qulay sharoitlar yaratishga yo'naltirilgan islohotlarni davom ettirmoqda.

Xalqaro integratsiyani chuqurlashtirish: O'zbekistonning jahon bozorlariga kirish strategiyasi davom etib, savdo va investitsion aloqalarni kengaytirish orqali iqtisodiyotga yangi imkoniyatlar yaratishi mumkin.

Kichik va o'rta biznesning ulushini oshirish: Kelgusida kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun yanada ko'proq imtiyozlar berilishi rejalashtirilgan. Bu iqtisodiyotning turli sohalarida yangi korxonalar paydo bo'lishiga olib keladi va yangi ish o'rinlari yaratadi.

Xulosa

O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi mamlakatning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy islohotlarining samarali natijasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda, mamlakat o'z iqtisodiyotini barqaror rivojlantirish uchun aniq strategiyalar ishlab chiqmoqda. Ushbu jarayon, iqtisodiyotning diversifikatsiyasi va innovatsion texnologiyalarni joriy etish bilan yanada kuchaytiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/45e4dbe243e019946721d409c27d85c9-0080062021/original/Uzbekistan-SCD-preliminary-findings-uz.pdf>
2. <https://tsuos.uz/ozbekiston-iqtisodiyotini-yashillashtirish-istiqbollari/>
3. https://www.researchgate.net/publication/354149755_O'zbekiston_iqtisodiyotini_rivojlantirishda_investitsiyalardan_samarali_foydalanish_yo'llari